

ARAÇ ÜSTÜ EKİPMAN SEKTÖR NOTU

Küreselleşmenin etkisiyle tüm dünyada ulaştırma sektörü gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Bununla beraber, Türkiye’de de, otomotiv ve beraberinde araç üstü ekipman sektörünün de öneminin artmasına neden olmuştur. Türkiye, taşıtları işlevsel hale getiren araç üstü ekipmanları sektörünü geliştirme çabalarına devam ederken, ülke içinde olduğu gibi, dışardan gelen taleplere de cevap vermektedir.

Bu çalışmada araç üstü ekipmanları sektörü olarak 6’lı GTIP tanımları, aşağıda belirtilen kalemlerin toplamı olarak ele alınmıştır. (BM verilerinde 12’li GTIP bazında detay alınmadığından)

G.T.İ.P.	ÜRÜN TANIMI
870510	Vinçli Taşıtlar (Kaldırma Kapasitesi 75 tonu geçmeyenler, diğerleri, sondaj ve delme işlerinde kullanılan seygar derrickler)
870530	İtfaiye Taşıtları
870540	Beton Karıştırıcı ile Mücehhez Kamyonlar
870590	Tamir Araçları, Beton Pompalama Taşıtları, Arazözler, Kar Küremeye Mahsus Taşıtlar, Merdivenli veya Yükseltilebilen Platformlu Taşıtlar
870790	Traktörler ve Özel Amaçlı Motorlu Taşıtlar Karoserilerinin Diğerleri
871690	Römorklar ve Yarı Römorkların Diğerleri

1. SEKTÖRÜN DÜNYADAKİ DURUMU

1.1. DÜNYA ARAÇ ÜSTÜ EKİPMAN İHRACATI

Birleşmiş Milletler (BM) İstatistik Bölümü verilerine göre, 2009 yılında yaklaşık 18.6 milyar \$ olan sektör ihracatı % 7,2 oranında artış göstererek 2010 yılında 20 milyar \$ değerine ulaşmıştır.

Dünya İhracatı (bin \$)				
	Ülke	2009	2010	Değişim (%)
1	Almanya	5.100.763	5.229.025	2,5
2	A.B.D	2.354.284	2.712.633	15,2
3	Çin	1.372.564	1.644.264	19,8
4	İtalya	1.338.203	1.246.174	-6,9
5	Fransa	983.759	1.021.743	3,9
6	Belçika	614.451	748.640	21,8
7	İsveç	405.743	711.111	75,3
8	Avusturya	742.575	685.071	-7,7
9	Kanada	658.909	573.525	-13,0
10	Hollanda	437.637	498.278	13,9
21	Türkiye	193.603	158.866	-17,9
	Diğer	4.486.676	4.799.430	7,0
	Toplam	18.689.167	20.028.760	7,2

2009 yılında tüm ülkelere yapılan ihracat değeri bazında, en yakın rakibinin iki katı kadar paya sahip olan Almanya'nın 2010 yılı ihracatı %2,5 artarak 5,2 milyar \$ seviyesine ulaşmıştır. Bu ülkeyi 2,7 milyar \$ ile ABD ve 1,6 milyar \$ ile Çin takip etmiştir. Araç Üstü ekipman sektörü ihracatında ilk 10 ülke arasında en fazla ihracat artışını %75,3 ile İsveç göstermiş ve İtalya (%-6,9), Avusturya (%-7,7) ve Kanada (%-13) dışındaki tüm ülkeler sektördeki ihracat paylarını artırmışlardır.

Türkiye 2010 yılında gerçekleştirdiği 158 milyon \$ ihracat ile sektörün dünya ihracatından %0,8 pay almış ve sıralamada 21. konuma yerleşmiştir. Ancak Türkiye araç üstü ekipman ihracatı 2010 yılında bir önceki yıla göre, % 18 gerileme göstermiştir.

G.T.İ.P. Bazında Dünya Araç Üstü Ekipman İhracatı

Araç Üstü Ekipman İhracatı (bin \$)				
G.T.İ.P	Ürün	2009	2010	Değişim (%)
870590	Tamir Araçları, Beton Pompalama Taşıtları, Arazözler, Kar Küremeye Mahsus Taşıtlar, Merdivenli veya Yükseltilebilen Platformlu Taşıtlar	5.518.702	5.439.004	-1,4
871690	Römorklar ve Yarı Römorkların Diğerleri	4.019.251	5.036.918	25,3
870510	Vinçli Taşıtlar (Kaldırma Kapasitesi 75 tonu geçmeyenler, diğerleri, sondaj ve delme işlerinde kullanılan seyyar derrickler)	4.144.276	3.832.123	-7,5
870790	Traktörler ve Özel Amaçlı Motorlu Taşıtlar Karoserilerinin Diğerleri	2.824.945	3.623.068	28,3
870530	İtfaiye Taşıtları	1.389.140	1.302.692	-6,2
870540	Beton Karıştırıcı ile Mücehhez Kamyonlar	792.853	794.955	0,3
	Toplam	18.689.167	20.028.760	7,2

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

2009 ve 2010 yıllarında, G.T.İ.P bazında dünya ihracatında, 870590 pozisyonunda tanımlı "Tamir Araçları, Beton Pompalama Taşıtları, Arazözler, Kar Küremeye Mahsus Taşıtlar, Merdivenli Veya Yükseltilebilen Platformlu Taşıtlar" grubunun ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

1.2 DÜNYA ARAÇ ÜSTÜ EKİPMAN İTHALATI

Dünya İthalatı (bin \$)				
	Ülke	2009	2010	Değişim (%)
1	Almanya	1.187.709	1.503.305	26,6
2	A.B.D.	1.495.903	1.456.126	-2,7
3	Hollanda	924.269	1.298.902	40,5
4	Fransa	917.546	950.022	3,5
5	İngiltere	740.296	845.172	14,2
6	Kanada	755.921	838.919	11,0
7	Belçika	647.360	636.071	-1,7
8	Suudi Arabistan	230.083	508.420	121,0
9	B.A.E.	361.022	444.665	23,2
10	Brezilya	246.747	425.619	72,5
25	Türkiye	153.942	195.338	26,9
	Diğer	9.564.193	9.810.590	2,6
	Toplam	17.224.991	18.913.149	9,8

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

2010 yılında Dünya Araç Üstü Ekipman sektör ithalatı, %10 artarak 19 milyar \$'a yükselmiştir. Almanya, ithalatını % 26,6 arttırarak, 1,5 milyar \$'la dünya sıralamasında birinci ithalatçı konumuna gelmiştir. Almanya'yı 1,4 milyar \$'la A.B.D, 1,2 milyar \$'la Hollanda izlemiştir.

2010 yılında, araç üstü ekipman ithalatında ilk 10 ülkenin verileri incelendiğinde; % 121 artış ile Suudi Arabistan'ın en fazla artış kaydeden ülkeler arasında ilk sırada yer aldığı ve bu ülkeyi Brezilya (%72.5) ile Hollanda'nın (% 40,5) takip ettiği görülmektedir. Belçika ve A.B.D ithalatında ise küçük oranlarda da olsa düşüş görülmektedir.

2010 yılı sektör ithalatında 25. sırada bulunan Türkiye'nin, 2009 yılında 154 milyon \$ değerinde ithalatı %26,9 oranında artarak 2010 yılında 195 milyon \$ seviyelerine ulaşmıştır. Dünya geneli ithalattan %1,03 pay almıştır.

G.T.İ.P. Bazında Dünya Araç Üstü Ekipman İthalatı

G.T.İ.P	Ürün	2009	2010	Değişim (%)
871690	Römorklar ve Yarı Römorkların Diğerleri	4.378.289	5.810.063	32,7
870590	Tamir Araçları, Beton Pompalama Taşıtları, Arazözler, Kar Küremeye Mahsus Taşıtlar, Merdivenli evya Yükseltilebilen Platformlu Taşıtlar	4.641.664	4.363.115	-6,0
870790	Traktörler ve Özel Amaçlı Motorlu Taşıtlar Karoserilerinin Diğerleri	2.627.508	3.526.670	34,2
870510	Vinçli Taşıtlar (Kaldırma Kapasitesi 75 tonu geçmeyenler, diğerleri, sondaj ve delme işlerinde kullanılan seyyar derrickler)	3.601.355	3.285.245	-8,8
870530	İtfaiye Taşıtları	1.138.979	1.141.961	0,3
870540	Beton Karıştırıcı ile Mücehhez Kamyonlar	837.196	786.095	-6,1
	Toplam	17.224.991	18.913.149	9,8

Kaynak: BM İstatistik Bölümü

2009 ve 2010 yıllarında G.T.İ.P bazında dünya ithalatında 870510 pozisyonunda tanımlı “Vinçli taşıtlar, diğerleri, sondaj ve delme işlerinde kullanılan seyyar derrickler” grubunun ilk sırada yer aldığı görülmekle beraber ithalatında, 2009 yılına göre % 8,8 azalma gerçekleşmiştir.

2010 yılında, ithalat değeri %34,2 artarak 3,5 milyar \$’a ulaşan 840790 pozisyonunda tanımlı Traktörler ve Özel Amaçlı Motorlu Taşıtlar Karoserilerinin Diğerleri” grubu, dünya geneli ithalatında artış bazında ilk sırada yer almıştır.

2. SEKTÖRÜN TÜRKİYE’DEKİ DURUMU

2.1. TÜRKİYE’NİN ARAÇ ÜSTÜ EKİPMAN İHRACATI

2010 yılında 159 milyon \$ ihracat gerçekleştiren sektör ihracatı, 2011 yılında % 15 oranında artış göstermiş ve 182,7 milyon \$ seviyesine yükselmiştir.

Türkiye’nin 2011 yılındaki sektör ihracatı ürün bazında incelendiğinde, birinci sırada, 45 milyon \$ ile “Traktörler, özel amaçlı motorlu taşıtların karoserileri” kaleminin yer aldığı görülmektedir.

12'li GTİP Bazında Türkiye'nin Araç Üstü Ekipman İhracatı (\$)

GTİP-12	MADDE ADI	2009	2010	2011	Değişim % 2010/2011
870790900000	TRAKTÖRLER,ÖZEL AMAÇLI MOTORLU TAŞITLARIN KAROSERİLERİ; DİĞERLERİ (ŞOFÖR MAHALLERİ)	33.471.604	30.458.910	44.996.940	47,7
870590909018	ÖZEL TERTİBATLI DİĞER TAŞITLAR	42.226.012	36.627.334	38.511.432	5,1
871690900019	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN DİĞER AKSAM; PARÇALAR	15.291.026	20.948.692	24.046.130	14,8
870590300000	BETON POMPALAMA TAŞITLARI	17.823.304	12.211.909	14.171.642	16,0
870530000000	İTFAİYE TAŞITLARI	23.314.492	8.998.135	12.689.990	41,0
870540000000	BETON KARIŞTIRICI İLE MÜCEHHEZ TAŞITLAR	29.182.584	18.867.282	11.752.840	-37,7
870510000011	VİNÇLİ TAŞITLAR (KALDIRMA KAPASİTESİ <= 75 TON)	8.828.661	7.043.547	8.740.997	24,1
871690100000	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN ŞASİLERİ	1.969.279	6.150.556	6.998.632	13,8
870510000019	VİNÇLİ TAŞITLAR (KALDIRMA KAPASİTESİ > 75 TON)	5.068.887	3.808.981	6.737.660	76,9
871690500000	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN AKSLARI	1.041.735	2.950.284	4.358.016	47,7
870790100000	MOTOKÜLTER, DAMPER, ÖZEL AMAÇLI TAŞIT MONTAJ SANAYİ KAROSERLERİ (ŞOFÖR MAHALLERİ)	4.765.729	2.687.411	2.924.346	8,8
870590909011	MERDİVENLİ/YÜKSELTİLEBİLEN PLATFORMLU TAŞITLAR	5.076.669	4.145.580	2.666.013	-35,7
870590901011	ARAZÖZLER	2.700.491	1.565.550	637.878	-59,3
871690900011	BAĞIMSIZ SALINIMLI TEK TARAFLI KOMPLE SUSPANSİYON GRUBU	204.299	929.808	1.722.872	85,3
871690300000	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN KAROSERİLER	243.004	48.400	928.420	1818,2
871690900012	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN FRENLERİ VB. AKSAM; PARÇALARI	655.504	967.794	727.587	-24,8
870590100000	TAMİR ARAÇLARI	1.418.620	532.211	148.257	-72,1
870590901012	KAR KÜREMEYE MAHSUS TAŞITLAR	0	0	1.758	-
	TOPLAM	193.281.900	158.942.384	182.761.408	15,0

Kaynak: TÜİK

2010-2011 yıllarında ihracat artış oranı incelendiğinde; en fazla ihracat yapılan ilk 10 ürün arasında Vinçli Taşıtlar (Kaldırma Kapasitesi > 75 Ton) (%76,9) ürün gruplarında artışlar göze çarpmaktadır.

Türkiye'nin Ülkelere Göre Araç Üstü Ekipman İhracatı (\$)

	Ülke	2009	2010	2011	Değişim (%) 2010/2011
1	Irak	35.033.620	25.966.712	27.490.351	5,9
2	İtalya	15.528.383	15.441.920	18.390.949	19,1
3	Azerbaycan	8.086.145	3.740.614	16.505.832	341,3
4	İran	5.742.834	15.701.639	13.332.074	-15,1
5	Rusya	1.466.321	2.947.464	11.290.238	283,0
6	Hollanda	3.241.556	4.256.584	9.132.614	114,6
7	Almanya	5.644.457	7.875.610	9.080.432	15,3
8	Suriye	12.489.105	7.843.422	6.768.298	-13,7
9	A.B.D	228.701	1.139.031	5.576.571	389,6
10	İngiltere	1.436.619	1.038.929	5.538.896	433,1
	Diğer	86.816.805	67.627.985	59.655.153	-11,8
	Toplam	175.714.546	153.579.910	182.761.408	19,0

Araç üstü ekipman sektörü 2011 yılı ihracatımızda Irak'ın 27,4 milyon \$ ile birinci konumda yer aldığı, bu ülkeyi 18,3 milyon \$ ile İtalya ve 16,5 milyon \$ ile Azerbaycan'nın takip ettiği görülmektedir. Sektörde en büyük ithalatçı konumunda olan Almanya, Türkiye'nin sektör ihracatında 7. sırada yer almıştır. İlk 10 ülke arasında ihracat artışı esas alındığında; yaklaşık % 433,1 artış ile İngiltere'nin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu ülkeyi % 390 artış ile Amerika takip etmiştir. Söz konusu dönemde ihracatımızda en büyük düşüş ise İran'da (%15) gerçekleşmiştir.

2.2 TÜRKİYE' NİN ARAÇ ÜSTÜ EKİPMAN İTHALATI

2010 yılında 195,3 milyon \$ seviyelerinde olan araç üstü ekipman sektörü ithalatı, 2011 Ocak-Kasım döneminde, 255 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin 2011 yılında ithal ettiği araç üstü ekipman sektörü , G.T.İ.P. bazında incelendiğinde; 86,3 milyon \$ ile birinci sırada "Römork, yarı römorkların aksları" kaleminin yer aldığı, bu ürünü, 43 milyon \$ ile "Vinçli Taşıtlar (kaldırma kapasitesi > 75 ton)" ve 35 milyon \$ ile "Römork, Yarı Römorkların diğer aksam ve parçaları" grubunun izlediği görülmektedir.

12'li GTİP Bazında Türkiye'nin Araç Üstü Ekipman İthalatı (\$)

GTİP-12	MADDE ADI	2009	2010	2011 (Ocak-Kasım)
871690500000	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN AKSLARI	14.407.712	38.503.068	86.319.667
870510000019	VİNÇLİ TAŞITLAR (KALDIRMA KAPASİTESİ > 75 TON)	36.837.711	50.264.203	43.079.259
871690900019	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN DİĞER AKSAM; PARÇALAR	8.945.118	17.392.931	35.069.579
870590909018	ÖZEL TERTİBATLI DİĞER TAŞITLAR	18.752.975	30.930.452	34.735.440
870790900000	TRAKTÖRLER,ÖZEL AMAÇLI MOTORLU TAŞITLARIN KAROSERİLERİ;DİĞERLERİ (ŞOFÖR MAHALLERİ	11.516.870	4.197.736	21.137.307
871690900012	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN FRENLERİ VB. AKSAM; PARÇALARI	2.087.612	7.397.455	11.482.023
870530000000	İTFAİYE TAŞITLARI	26.352.338	21.310.842	6.035.247
870590300000	BETON POMPALAMA TAŞITLARI	5.400.598	5.502.242	3.352.476
870590909011	MERDİVENLİ/YÜKSELTİLEBİLEN PLATFORMLU TAŞITLAR	6.284.510	7.125.001	3.090.313
870540000000	BETON KARIŞTIRICI İLE MÜCEHHEZ TAŞITLAR	7.819.048	5.202.647	3.044.512
871690300000	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN KAROSERİLER	733.938	1.417.403	1.917.581
870510000011	VİNÇLİ TAŞITLAR (KALDIRMA KAPASİTESİ <= 75 TON)	4.345.085	219.956	1.907.778
871690900011	BAĞIMSIZ SALINIMLI TEK TARAFLI KOMPLE SUSPANSİYON GRUBU	171.107	541.360	1.469.528
871690100000	RÖMORK, YARI RÖMORKLARIN ŞASİLERİ	1.894.835	1.970.293	1.379.566
870590901012	KAR KÜREMEYE MAHSUS TAŞITLAR	6.138.926	3.287.110	569.512
870590901011	ARAZÖZLER	25.000	0	548.350
870790100000	MOTOKÜLTER, DAMPER, ÖZEL AMAÇLI TAŞIT MONTAJ SANAYİ KAROSERLERİ (ŞOFÖR MAHALLERİ	0	71.651	199.915
870590100000	TAMİR ARAÇLARI	1.310.441	0	45.371
		153.023.824	195.334.350	255.383.424

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Ülkelere Göre Araç Üstü Ekipman İthalatı (\$)

	ÜLKE ADI	2009	2010	2011 (Ocak- Kasım)
1	Almanya	60.203.765	107.277.915	177.609.335
2	Fransa	8.154.643	7.529.978	10.062.375
3	İtalya	3.915.219	7.250.715	9.833.272
4	Macaristan	2.311.570	2.232.463	8.543.390
5	Çin	2.961.643	3.692.732	7.590.331
6	A.B.D.	10.498.306	15.963.466	6.980.661
7	Hollanda	1.070.602	2.597.836	5.344.643
8	Avusturya	63.121	239.012	4.630.491
9	Çek Cumhuriyeti	250.190	1.805.167	3.083.374
10	Belçika	3.450.856	1.154.745	2.685.428
	Diğer	60.143.909	45.590.321	19.020.124
	Toplam	153.023.824	195.334.350	255.383.424

2011 yılı (Ocak-Kasım) araç üstü ekipman sektörü ithalatımızda önemli yer tutan ülkeler arasında ilk üç sırayı Almanya (177 milyon \$), Fransa (10 milyon \$) ve İtalya (9,8 milyon \$) almıştır. Almanya tek başına sektör ithalatının %70'ini oluşturmaktadır.